

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 30.jūnijā

Administratīvo lietu departamenta kopsēdē šādā sastāvā: senatori Līvija Slica, Dzintra Amerika, Ermīns Darapoļskis, Vēsma Kakste, Laura Konošonoka, Anita Kovaļevska, Diāna Makarova, Indra Meldere, Jānis Pleps, Ieva Višķere un Rudīte Vīduša

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz likvidējamās AS „ABLV Bank” pieteikumu par procesuālo izdevumu kriminālprocesā Nr. 16870000220 atlīdzināšanu, sakarā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 16.maija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – birojs) 2020.gada 12.februāra lēmumu kriminālprocesā Nr. 16870000220 uzlikts arests ar noziedzīgu nodarījumu saistītas personas mantai, kas atrodas pieteicējas likvidējamās AS „ABLV Bank” kontā.

Veicot arestētās mantas glabāšanu, pieteicējai radās izdevumi. Pieteicēja vērsās birojā, lūdzot atlīdzināt šos izdevumus, bet birojs lūgumu noraidīja.

Tā kā pieteicēja nepiekrita biroja lēmumam un velējās saņemt izdevumu atlīdzinājumu, pieteicēja vērsās tiesā.

[2] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 16.maija spriedumu pieteikums apmierināts un birojā uzlikts pienākums atlīdzināt procesuālos izdevumus. Apgabaltiesa pievienojās Administratīvās rajona tiesas sprieduma motīviem un spiedumu pamatoja ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Lietā ir strīds, vai pieteicējai ir radušies izdevumi (zaudējumi) saistībā ar kriminālprocesā uzliktā aresta izpildi.

[2.2] Ar Eiropas Centrālās bankas 2018.gada 11.jūlija lēmumu pieteicējai anulēta kredītiestādes licence. Pieteicēja zaudēja tiesības sniegt Kredītiestāžu likumā minētos licencētos finanšu pakalpojumus, tostarp arī glabāt arestēto mantu kā noguldījumu (Kredītiestāžu likuma izpratnē) pieteicējas atvērtajā kontā. Līdz ar to kriminālprocesā arestētā manta ir glabāta pieteicējas kontā Latvijas Bankā.

[2.3] Atbilstoši starp pieteicēju un Latvijas Banku noslēgtajiem līgumiem, pieteicējai ir pienākums maksāt procentu maksu Latvijas Bankai, ja Eiropas Centrālās bankas Padomes noteiktā noguldījumu iespējas procentu likme ir negatīva. Attiecīgi arestētās mantas glabāšana no 2020.gada 24.februāra līdz 2021.gada 26.oktobrim radīja

pieteicējai izdevumus. Ja konkrētajai mantai nebūtu uzlikts arests, pieteicējai būtu iespējams naudu glabāt citu aktīvu veidā, kas neprasītu izdevumus.

[2.4] Pieteicējas pienākums glabāt arestēto mantu neizriet no pieteicējas likvidācijas procesa. Pieteicējai radušies izdevumi ir tiešā cēloņsakarībā ar biroja pieņemto lēmumu par mantas arestu kriminālprocesā. Biroja apsvērumi par pieteicējas atbildību par bankas likvidāciju, kas notika noziedzīgi iegūtu līdzekļu uzglabāšanas dēļ, tieši neattiecas uz izskatāmo strīdu.

[2.5] Labvēlīga administratīvā akta izdošana nerada valstij zaudējumus, jo, pirmkārt, zaudējumi var tikt segti no konfiscētās noziedzīgi iegūtās mantas, un, otrkārt, šos izdevumus saskaņā ar Kriminālprocesa likuma noteikumiem valsts var piedzīt no noziedzīgā nodarījumā vainīgajām personām.

[2.6] Lietā tiešai saiknei ir jābūt starp procesa virzītāja lēmumu un zaudējumiem, kas pieteicējai radās, izpildot šo lēmumu, nevis starp normatīvajiem aktiem neatbilstošu pieteicējas komercpraksi un krimināltiesiskām sekām.

[3] Birojs ir iesniedzis kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[3.1] Pastāv objektīva saikne starp pieteicējas rīcību (nepietiekama nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas uzraudzība, kas rezultējās ar pašlikvidācijas procesu) un sekām (uzsākts process par noziedzīgu mantu, mantas arests, izdevumi par arestētās mantas glabāšanu un mantas konfiskācija).

[3.2] Nevar piekrist, ka zaudējumi var tikt segti no konfiscētās noziedzīgi iegūtās mantas. Manta var tikt ne tikai konfiscēta, bet arī atdota cietušajiem.

[3.3] Tiesa ir nepareizi piemērojusi Kriminālprocesa likuma 367.pantu un 368.panta pirmo daļu, secinot, ka procesuālie izdevumi, tiem rodoties, sākotnēji tiek segti no valsts līdzekļiem un pēc tam tiek piedzīti no notiesātajām personām. Personas, kuru līdzekļi ir iesaldēti, galvenokārt neatrodas Latvijā, ir neiespējami attiecībā uz tām veikt kriminālizmeklēšanu vai kriminālvajāšanu. Kriminālprocesa likuma 59.nodaļa ir vienīgais instruments, kā lemt par šādām personām piederošu noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju.

[3.4] Tiesa nav izpildījusi objektīvās izmeklēšanas principu.

[3.5] Visas kredītiestādes, kas glabā arestētos finanšu līdzekļus Latvijā, atrodas salīdzināmos apstākļos, tām visām rodas izdevumi. Tas, ka pieteicēja nav veikusi pietiekamus pasākumus, lai uzraudzītu un novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, ir prettiesiski un nerada tiesības saņemt izdevumu atlīdzinājumu par noziedzīgi iegūtas mantas glabāšanu. Ar spriedumu noteiktais pienākums neatbilst vienlīdzības principam. Kredītiestāde, kura uzsākusi pašlikvidāciju tādēļ, ka ir aizdomas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, nav atbildīga par izdevumu segšanu par arestētās mantas glabāšanu, taču citām komercbankām šādi izdevumi būtu jāsedz pašām. Šādai atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata.

[4] Pieteicēja paskaidrojumos norāda, ka kasācijas sūdzībai nepiekrīt.

Motīvu daļa

[5] Lietā ir strīds, vai izdevumi, kas pieteicējai radās, glabājot arestētus bezskaidras naudas līdzekļus, ietilpst Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punkta tvērumā. Tiesa ir konstatējusi šādu atbilstību un apmierinājusi pieteicējas pieteikumu. Tomēr birojs uzskata, ka šie izdevumi nav atzīstami par procesuāliem izdevumiem minētā panta izpratnē, kā arī tiesa nav ņēmusi vērā pieteicējas rīcības ietekmi uz izdevumu rašanos.

[6] Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmā daļa uzskaita procesuālos izdevumus. Šā panta pirmās daļas 8.punkts paredz, ka procesuālie izdevumi ir citi izdevumi, kas radušies kriminālprocesā, bet nav atsevišķi minēti attiecīgās panta daļas iepriekšējos punktos.

Kriminālprocesa likuma 367.panta otrā daļa paredz, ka izdevumi tiek segti no valsts līdzekļiem Ministru kabineta noteiktajā apmērā un kārtībā. Atbilstoši šai tiesību normai ir izdoti Ministru kabineta 2005.gada 4.oktobra noteikumi Nr. 754 „Noteikumi par kriminālprocesuālo izdevumu atlīdzināšanas kārtību un apmēru”. Šo noteikumu 11.punkts noteic, ka citus izdevumus, kas radušies kriminālprocesā, atlīdzina to faktiskajā apmērā.

[7] Senāts ir norādījis, ka Kriminālprocesa likuma 367.panta pirmās daļas 8.punktā ietverts nenoteikts tiesību jēdziens (atklāts juridisks jēdziens, ģenerālklauzula) „citi izdevumi, kas ir radušies kriminālprocesā”, tāpēc, to piemērojot, tiesnesim būtu jāvērtē, vai konkrētie izdevumi ir tādi, kas šajā jēdzienā ietilpst.

Šādu strīdu gadījumā ir jānoskaidro apstākļu kopums par to, vai ir bijis konkrēts procesa virzītāja lēmums (uzdevums personai), vai persona ir izpildījusi tai doto uzdevumu un vai tā rezultātā personai ir radušies izdevumi pieteikumā norādītajā apmērā (*Senāta 2022.gada 15.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1096/2022, [ECLI:LV:AT:2022:1215.SKA109622.4.L](#), 9.punkts*). Šis princips paliek nemainīgs neatkarīgi no tā, kādus izdevumus persona lūdz atlīdzināt (*Senāta 2022.gada 29.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1100/2022, [ECLI:LV:AT:2022:1229.SKA110022.4.L](#), 7.punkts*).

[8] Lietā nav strīda, ka ir bijis konkrēts procesa virzītāja lēmums – lēmums par mantas arestu –, kas uzdeva pieteicējai glabāt arestēto mantu, kā arī pieteicēja to ir izpildījusi. Tāpat nav strīda, ka pieteicējai ir radušies tās norādītie izdevumi par arestēto bezskaidras naudas līdzekļu glabāšanu.

Biroja iebildumi liecina, ka lietā ir strīds par to, vai izdevumi ir cēloniski saistīti tieši ar lēmumu par mantas arestu (nevis pieteicējas rīcību un uzsākto likvidāciju), kā arī par iespējamo pieteicējas līdzatbildību par izdevumu rašanos.

[9] Senāts ir norādījis, ka nauda, kas tiek iemaksāta (ieskaitīta) noguldītāja kontā, pamatojoties uz konta apkalpošanas līgumu, netiek individualizēta, tā ieplūst bankas kopējos resursos un tiek atspoguļota bankas bilancē. Tā var tikt izmantota pēc bankas ieskatiem. Šajās tiesiskajās attiecībās noguldītājam rodas prasījuma tiesības pret banku (*Senāta 2019.gada 22.februāra sprieduma lietā Nr. SKC-1/2019, [ECLI:LV:AT:2019:0222.C04345012.3.S](#), 9.punkts*). Līdz ar to kredītiestādē noguldīti līdzekļi ir atzīstami par pašas kredītiestādes mantu.

Pārsūdzētajā spriedumā konstatēts, ka pēc likvidācijas uzsākšanas pieteicēja bezskaidras naudas līdzekļus glabāja Latvijas Bankā un negatīvās procentu likmes gadījumā par to maksāja procentus. Līdz ar to pieteicējai negatīvas procentu likmes gadījumā bija jāmaksā procenti par visiem tās bezskaidras naudas līdzekļiem, kas tika glabāti Latvijas Bankā. Vispārīgi šādi izdevumi atzīstami par likvidācijas izdevumiem, kas jāsedz pašai kredītiestādei (Kredītiestāžu likuma 134.panta pirmā daļa un otrās daļas 3.punkts).

Tomēr uz daļu no šiem bezskaidras naudas līdzekļiem tika pieņemts lēmums par mantas arestu. Kasācijas sūdzība liecina: lietā vairs nav strīda, ka lēmums par mantas arestu ierobežo pieteicējas rīcību ar arestēto mantu. Pieteicēja arestētos bezskaidras naudas līdzekļus var tikai turpināt glabāt, bet tai nav iespēju ar šiem līdzekļiem rīkoties, piemēram, izmaksāt kreditoriem vai ieguldīt aktīvos.

Lai gan, iespējams, pieteicējai arī bez lēmuma par mantas arestu būtu radušies konkrētie izdevumi, ja tā turpinātu šos bezskaidras naudas līdzekļus glabāt savā kontā Latvijas Bankā, tomēr tieši lēmums par mantas arestu bija tas, kas šādu glabāšanu uz noteiktu laiku padarīja par pieteicējas pienākumu. Attiecīgi izdevumi par šādu līdzekļu glabāšanu vairs nav uzskatāmi par likvidācijas izdevumiem, bet gan izdevumiem, kas radušies, izpildot lēmumu par mantas arestu. Pārsūdzētajā spriedumā pamatoti norādīts, ka, neesot lēmumam par mantas arestu un no tā izrietošam pienākumam glabāt mantu, pieteicējai būtu iespējams naudu glabāt citu aktīvu veidā, kas neprasītu izdevumus un, iespējams, pat radītu peļņu (*pārsūdzētā sprieduma 5.2.apakšpunkts kopsakarā ar 9.punktu*).

No minētā secināms, ka apgabaltiesa ir pareizi atzinusi: pieteicējas pienākums glabāt arestētos bezskaidras naudas līdzekļus izriet no lēmuma par mantas arestu, nevis no pieteicējas likvidācijas procesa. Savukārt izdevumi par šādu līdzekļu glabāšanu konkrētajā gadījumā ir atzīstami par izdevumiem, kas radušies, izpildot lēmumu par mantas arestu, nevis par likvidācijas izdevumiem.

[10] Birojs ir vairākkārt uzsvēris, ka pieteicēja savā darbībā ir pieļāvusi pārkāpumus, kas to noveda līdz likvidācijai, un tai bija jāreķinās ar sekām, tostarp nepieciešamību glabāt arestētos līdzekļus.

Senāts uzsver, ka izdevumu, kas radušies kriminālprocesā, segšana lielā mērā balstās uz norēķināšanās pienākumu, un tā pēc sava rakstura ir līdzīga samaksai par pakalpojumu (*Senāta 2022.gada 15.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1096/2022*, [ECLI:LV:AT:2022:1215.SKA109622.4.L](#), 6.punkts). Pieteicēja nav konkrētā kriminālprocesa dalībniece, bet izpilda tikai atsevišķu kriminālprocesa virzītāja uzdevumu – glabāt arestētos līdzekļus. Izskatāmajā lietā tiek pārbaudīts tikai un vienīgi tas, kādus izdevumus šī uzdevuma izpilde pieteicējai ir radījusi. Tas, vai un kādus pārkāpumus pieteicēja kā kredītiestāde ir pieļāvusi savā darbībā, ir jārisina atsevišķā procesā, kurā nepieciešamības gadījumā ir jāapsver arī jautājums par pieteicējas nodarīto zaudējumu piedziņu. Uz to, ka pieteicējas iespējamo pārkāpumu pārbaude nav saistāma ar izskatāmo lietu, pamatoti norādījusi arī apgabaltiesa.

Tam, kādi apstākļi ietekmēja lēmuma par mantas arestu pieņemšanu un pieteicējas likvidācijas uzsākšanu, izskatāmā jautājuma kontekstā nav izšķirošas nozīmes. Tieši lēmums par mantas arestu ierobežoja pieteicējas rīcību un liedza pieteicējai bezskaidras naudas līdzekļus izmantot vai glabāt citādi.

Atzīmējams, ka birojs lietā ir paudis tikai iebildumu pret pieteicējas rīcību pirms lēmuma par mantas arestu, tomēr nav norādījis iebildumus pret pieteicējas rīcību, šo lēmumu izpildot. Tāpat birojs lietā nav izvirzījis konkrētus iebildumus pret izdevumu pamatotību. Līdz ar to lietā nemaz nav strīda par pieteicējas norādīto izdevumu apmēru un to, vai pieteicēja tieši lēmuma par mantas arestu izpildes laikā būtu nepamatoti palielinājusi izdevumus.

Papildus Senāts atzīmē, ka arī tas, cik pareizs un pamatots ir kriminālprocesa virzītāja uzdevums, nav izskatāmajā lietā pārbaudāms jautājums. Kriminālprocesa virzītāja lēmumu pārbaude ir veicama Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā.

[11] Birojs kasācijas sūdzībā uzsver, ka arestētie līdzekļi var tikt ne tikai konfiscēti, bet arī atdoti cietušajam, tādēļ ne vienmēr būs iespējams izdevumus segt no konfiscētās noziedzīgi iegūtās mantas. Tāpat birojs norāda, ka ir neiespējami īstenot kriminālizmeklēšanu un kriminālvajāšanu pret Krievijas un citu esošo un bijušo Neatkarīgo Valstu Sadraudzības valstu saistītām personām, tām neesot Latvijā.

Kā to Senāts ir norādījis jau iepriekš, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 367.pantam un 368.panta pirmajai daļai procesuālie izdevumi, tiem rodoties, sākotnēji tiek segti no valsts līdzekļiem, bet, tiesai pieņemot nolēmumu, tie piedzenami no notiesātās personas valsts labā (*Senāta 2021.gada 24.marta lēmuma lietā Nr. SKK-215/2021*, [ECLI:LV:AT:2021:0324.11519001519.10.L](#), 8.punkts; *Senāta 2022.gada 29.decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1100/2022*, [ECLI:LV:AT:2022:1229.SKA110022.4.L](#), 7.punkts). Tas, ka atsevišķos gadījumos nav iespējams notiesāt konkrētu personu un secīgi no tās piedzīt no valsts līdzekļiem segtos procesuālos izdevumus, nav pamats šādus izdevumus vispār nesegt. Tas, ka atsevišķos gadījumos vienīgais avots procesuālo izdevumu segšanai ir valsts līdzekļi, ir tikai pašsaprotamas Kriminālprocesa likumā ietvertā regulējuma sekas.

Papildus arī norādāms, ka likumdevējs jau ilgstoši ir informēts par izdevumiem, kas var rasties kredītiestādēm, glabājot arestētos līdzekļus, un ar to saistītajām problēmām (sk., piemēram, *Saeimas Juridiskās komisijas 2024.gada 4.jūnija sēdes protokolu daļā par tieslietu ministres I. Lībiņas-Egneres priekšlikumu Nr. 15 un Finanšu nozares asociācijas piedāvājumu Nr. 15a*; [audioieraksts 00:29:00–00:48:00](#)). Tādējādi likumdevējs apzinājies šādu izdevumu segšanas nepieciešamību, bet nav spējis rast labāku risinājumu šīm situācijām kā vien to, kas izriet no šajā lietā piemērotajām tiesību normām. Attiecīgi likumdevējs nav apšaubījis, ka konkrētais jautājums, kamēr nav atrasts labāks problēmas risinājums, ir risināms atbilstoši šajā lietā piemērotajām tiesību normām.

[12] Birojs norāda uz vienlīdzības principa pārkāpumu, proti, visām kredītiestādēm rodas izdevumi par arestētu līdzekļu glabāšanu, tomēr tikai kredītiestādei, kas uzsākusi pašlikvidāciju, šādi izdevumi tiek atlīdzināti.

Senāts atzīmē, ka birojs nav pamatojis, kādēļ arī jebkura cita kredītiestāde, kurai ir radušies izdevumi par arestētas mantas glabāšanu, nevarētu lūgt šādus izdevumus segt no valsts budžeta līdzekļiem. Senāts nekonstatē, ka

apgabaltiesas spriedumā būtu norādīts uz šādiem šķēršļiem. Līdz ar to šis kasācijas sūdzības iebildums ir balstīts tikai uz neargumentētu biroja pieņēmumu.

[13] Apkopojot minēto, atzīstams, ka pārsūdzētais spriedums ir tiesisks, bet kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2024.gada 16.maija spriedumu, bet Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

L. Slica

Dz. Amerika

E. Darapoļskis

V. Kakste

L. Konošonoka

A. Kovaļevska

D. Makarova

I. Meldere

J. Pleps

I. Višķere

R. Vīduša